

بسم الله الرحمن الرحيم

دوره آموزش تخصصی ارزیابی اثرات زیست محیطی EIA بسته آموزشی اول کلیات

موضوع آموزش : کلیات EIA

تعداد ساعات آموزشی : ۴۶۰ دقیقه (۷ ساعت و چهل دقیقه)

هدف از موضوع آموزش : آشنائی دانشپذیران با مفاهیم کلی EIA شامل تعریف مفاهیم اساسی ، تاریخچه ، اهداف ، قوانین و مقررات ، روند کلی اجرای EIA از شروع کار تا مرحله تعیین عمق و محدوده مطالعاتی

جزوه درسی کلیات EIA

مقدمه :

در حال حاضر به منظور دستیابی به توسعه پایدار در کشور و به منظور پیشگیری از آلودگی و تخریب محیط زیست کلیه فعالیتهای عمرانی و توسعه ای در کشور با در نظر گرفتن ملاحظات زیست محیطی صورت می گیرد . بر همین اساس پیش از اجرای بسیاری از پروژه های عمرانی و توسعه ای پیامدها و اثرات اینگونه طرح ها بر محیط زیست منطقه شناسایی و پیش بینی گردیده و اقدامات لازم به منظور کنترل و کاهش آن ها بکار بسته می شود که طرح های توسعه ای مربوط به صنایع نفت و گاز نیز از آن جمله می باشند .

این کار عموماً از طریق انجام ارزیابی اثرات زیست محیطی طرح های توسعه ¹ (EIA) صورت می گیرد و بر اساس قوانین موجود در کشور بسیاری از پروژه های عمرانی ملزم به انجام ارزیابی اثرات زیست محیطی پیش اجرای طرح و کسب مجوزهای لازم از سازمان حفاظت محیط زیست می باشند.

تعریف برنامه توسعه ای :

مجموعه عملیات و خدمات مشخص است که به منظور تحقق بخشیدن به اهداف خاص برای عمران و توسعه کشور تهیه می شود . معمولاً هر برنامه عمرانی یا توسعه ای شامل چند طرح می باشد.

تعریف طرح توسعه ای :

مجموعه عملیات و خدمات مشخص است که بر اساس مطالعات توجیهی فنی توسط دستگاه های دولتی به منظور تحقق بخشیدن به اهداف برنامه های توسعه کشور تدوین می گردد. معمولاً هر طرح عمرانی (یا توسعه ای) شامل چند پروژه می باشد.

تعریف پروژه های عمرانی :

مجموعه عملیات و خدمات مشخص است که در چارچوب طرح های عمرانی توسط دستگاه های اجرایی انجام می شود. هر پروژه عمرانی (یا توسعه ای) شامل مجموعه ای از فعالیتهای مشخص و از پیش تعیین شده است .

مفهوم امکانسنجی زیست محیطی و تعریف مکانیابی :

امکانسنجی محیط زیستی و مکانیابی هر دو یک مطالعه مقدماتی هستند ، مکانیابی به منظور شناسایی ویژگی های زیست محیطی محدوده ای که طرح یا پروژه پیشنهادی در آن اجرا می گردد انجام می شود و امکانسنجی زیست محیطی با هدف تعیین ضرورتها ، حدود دامنه کاری و شناسایی آستانه ها در مطالعات ارزیابی اثرات زیست محیطی صورت می گیرد.

¹ - Environmental Impact Assessment

ارزش های محیط زیستی :

محیط زیست مجموعه ای از عوامل فیزیکی ، بیولوژیکی ، اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی را شامل می شود که طرح مورد نظر در آن به حال اجرا بوده و یا مقرر است که در آینده به اجرا گذاشته شود ، بر این اساس ارزش های محیط زیستی اثر گذاری مجموعه عوامل کلیدی محیط زیست بر روی یک پروژه و همچنین اثر گذاری اجرای یک پروژه بر عوامل زیست محیطی مورد نظر را شامل می شود ، این اثرات می توانند جنبه های مثبت و یا منفی در برداشته باشند.

تعریف ارزیابی اثرات زیست محیطی EIA :

فعالیتی است که به منظور شناسایی و پیش بینی اثرات یک پروژه بر روی رفاه و سلامت انسان و همچنین محیط بیولوژیکی او به انجام می رسد ، ارزیابی اثرات زیست محیطی یک ارزیابی سیستماتیک از شاخصهای زیست محیطی است که عملکردهای آنها می تواند بر محیط زیست تأثیر داشته باشد و شامل پیامدهای اقتصادی – اجتماعی هم می شود .

مفهوم گزارش ارزیابی اثرات :

جریان انجام یک فرآیند رسمی است که نتایج و پیامدهای احتمالی اجرای یک طرح یا پروژه پیشنهادی را بر محیط زیست به منظور پیش بینی اثرات سوء و نحوه پیشگیری ، کاهش و یا کنترل آن بررسی می نماید .

تاریخچه ارزیابی اثرات زیست محیطی EIA :

اگرچه گزارش کمسیون مقدماتی « ولتا » به سال ۱۹۵۶ در برخی از منابع به عنوان یک ارزیابی پیشگیرانه برای توسعه معرفی شده است ، ولی باید اذعان نمود که تا سال ۱۹۶۷ چیزی به نام EIA وجود نداشت . در این سال اولین کار حقیقی در زمینه EIA در مورد یک پروژه استخراج معدن مس در کشور پورتوریکو به انجام رسید . در سال ۱۹۶۹ بنابر قانون سیاست زیست محیطی ملی NEPA انجام ارزیابی اثرات زیست محیطی در کشور آمریکا جنبه قانونی به خود گرفت . در اکثر کتب علمی تولد EIA را در این سال بنابر قانون مذکور ذکر کرده اند . در کشور ما بر اساس اهمیت ارزیابی و با پیگیری سازمان حفاظت محیط زیست در تاریخ ۱۳۷۳/۱/۲۳ شورای عالی حفاظت محیط زیست اقدام به تصویب صورتجلسه ای نمود که به موجب آن وظایف سازمان حفاظت محیط زیست در خصوص انجام ارزیابی اثرات زیست محیطی برخی از پروژه ها تعیین گردید .

اهداف ارزیابی اثرات زیست محیطی :

- ۱- گرد آوری اطلاعات موجود در زمینه ویژگی های زیست محیطی محدوده پروژه
- ۲- بررسی و شناخت ویژگی های زیست محیطی محدوده تحت تأثیر پروژه ، شامل ویژگی های فیزیکی شیمیایی ، بیولوژیکی ، اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی
- ۳- پیش بینی اثرات زیست محیطی ناشی از مراحل مختلف اجرای طرح مذکور
- ۴- پیشگیری از تخریب محیط زیست از طریق کنترل اثرات احتمالی طرح بر محیط زیست با توجه به رعایت ملاحظات زیست محیطی در برنامه ریزی اجرای پروژه
- ۵- تصمیم گیری در خصوص رد یا قبول پروژه پیشنهادی

۶- ارائه روش ها و راهکارها در خصوص چگونگی سازگاری پروژه با محیط زیست

جایگاه ارزیابی اثرات زیست محیطی در برنامه توسعه :

مواد مهم بسیاری در ارتباط با انجام مطالعات و ارزیابی زیست محیطی در قانون برنامه های توسعه کشور وجود دارد که می توان از جمله به مواد ۶۱ و ۸۵ در بند « ب » قانون برنامه سوم اشاره نمود که بر اساس آنها تصویب و امضای موافقتنامه برای طرحهای عمرانی انتفاعی و غیر انتفاعی جدید که منجر به تامین و پرداخت اعتبار طرحهای مذکور و شروع عملیات اجرایی می شود ، موکول به انجام مطالعات مبنی بر وجود توجیه فنی، اقتصادی ، اجتماعی و زیست محیطی می باشد . به عنوان نمونه متن کامل ماده (۱۰۵) قانون برنامه سوم توسعه به قرار زیر است :

« کلیه طرحها و پروژه های بزرگ تولیدی و خدماتی باید پیش از اجرا و در مرحله انجام مطالعات امکان سنجی و مکان یابی بر اساس ضوابط پیشنهادی شورای عالی حفاظت محیط زیست و مصوب هیئت وزیران مورد ارزیابی زیست محیطی قرار گیرند. رعایت نتایج ارزیابی توسط مجریان طرحها و پروژه های مذکور الزامی است . نظارت بر حسن اجرای این ماده بر عهده سازمان برنامه و بودجه می باشد .»

تاریخچه ارزیابی محیط زیست در ایران

سازمان حفاظت محیط زیست بر اساس ماده ۶ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست و وظایفی که به لحاظ انجام مطالعات و بررسیهای زیست محیطی پیش بینی شده بود در سال ۱۳۵۴ در ساختار تشکیلاتی خود یک بخش ویژه بنام دفتر بررسی اثرات توسعه ایجاد نمود که وظیفه این دفتر بر اساس شرح وظایف مصوب بررسی اثرات فعالیتهای مختلف در محیط زیست بود. در سال ۱۳۵۸ با کوچک شدن ساختار تشکیلاتی سازمان دفتر بررسی اثرات توسعه نیز منحل شد.

مجددا در سالهای اخیر واحد مذکور با عنوان دفتر ارزیابی زیست محیطی در حوزه معاونت محیط زیست انسانی سازمان ایجاد گردید و اجرای مقررات نظارتی مربوط به ارزیابی اثرات زیست محیطی طرح ها و پروژه های توسعه را بر عهده گرفت.

شرح وظایف مصوب دفتر ارزیابی زیست محیطی

- مطالعه و تحقیق در زمینه سیاستهای مدیریت حفاظت محیط زیست با هدف دراز مدت افزایش کیفیت محیط زیست در سطح کشور با همکاری واحدهای ذی ربط
- مطالعه، شناسایی، ارزیابی و تعیین ظرفیت قابل تحمل بیوم های کشور جهت آماده سازی سرزمین و برقراری زمینه توسعه منطقه ای و ملی بر مبنای شاخص های زیست محیطی
- مطالعه، شناسایی، ارزیابی بیوم های کشور جهت مکان یابی برای کاربری های گوناگون زمین با استفاده از شاخص های زیست محیطی منطقه ای بمنظور ممانعت از تخریب محیط و کاهش تخریب تا حد ممکن و نیز تهیه ضوابط امکان یابی بر اساس شرایط منطقه ای
- مطالعه و تحقیق در زمینه چگونگی بهره برداری از منابع طبیعی قابل تجدید و غیر قابل تجدید با همکاری واحدهای ذی ربط بمنظور حفظ و تداوم بازدهی این منابع
- تحقیق در زمینه امکانات پیشگیری از زيانهای ناشی از فعالیتهای اقتصادی بر عوامل زیست محیطی و نیز ارائه گزینه هایی که از کمترین اثرات نامطلوب بر محیط زیست برخوردار باشند.

- مطالعه در زمینه مسائل زیست محیطی ناشی از جمعیت و محیط زیست مصنوعی بمنظور ارائه گزینه های مناسب جهت پیشگیری از بروز اثرات سوء جابجایی، مهاجرت، حاشیه نشینی و سایر پدیده های شهرنشینی در محیط زیست
- بررسی ارزیابی کلیه طرحهای عمرانی، خدماتی، صنعتی، تولیدی شهری و کشاورزی بمنظور پیشگیری از تخریب محیط زیست و یا کاهش تخریب تا حداقل ممکن
- تهیه و تنظیم الگوی تغییرات اکولوژیک زیست محیطی منتج از طرح های آبادانی و بهره برداری در حال اجرا و آینده کشور
- بررسی و تحقیق بمنظور شناخت علل بروز اثرات زیست محیطی ناشی از طرحهای توسعه شهری، صنعتی، کشاورزی، خدماتی و تولیدی بر محیط زیست و ارائه گزینه های مناسب جهت کاهش و یا جبران اثرات نامطلوب آنها

اهمیت ارزیابی اثرات زیست محیطی

شورای عالی حفاظت محیط زیست در مصوبه شماره ۱۳۸ مورخ ۱۳۷۳/۱/۲۳ برای نخستین بار در کشور هفت طرح و پروژه بزرگ توسعه را مشمول ارزیابی اثرات زیست محیطی نمود. که بدلیل فقدان الگوی مصوب هیچ حرکتی در اجرای مصوبه مذکور نگردید تا آنکه مجدداً در تاریخ ۱۳۷۶/۱۰/۲ با تصویب الگوی تهیه گزارش ارزیابی اثرات زیست محیطی در شورای یاد شده حرکت بسوی پیش بینی و رعایت ملاحظات زیست محیطی در احداث و بهره برداری طرح های توسعه گشوده شد. بدین نحو که مجریان طرح ها موظف شدند تا به همراه گزارش امکان سنجی و مکان یابی پروژه ها نسبت به تهیه گزارش ارزیابی پیامدهای زیست محیطی طرح اقدام نمایند. ابتدا هفت طرح و پروژه مشمول ارزیابی گردید و متعاقباً سایر طرح ها که فهرست آنها بقرارصفحه بعد می باشد مشمول انجام مطالعات ارزیابی گردید.

فهرست پروژه های مشمول ارزیابی اثرات زیست محیطی

- ۱- کارخانجات پتروشیمی در هر مقیاس
- ۲- پالایشگاهها در هر مقیاس
- ۳- نیروگاهها با ظرفیت تولیدی بیش از یکصد مگاوات
- ۴- صنایع فولاد در دو بخش ذیل:
 - واحد های تهیه کننده خوراک ذوب و ذوب با ظرفیت تولیدی بیش از سیصد هزارتن در سال
 - ۵- سد ها و سازه های آبی دیگر در سه بخش زیر:
 ۱. سدها با ارتفاع بیش از ۱۵ متر و یا دارای ساختارهای جنبی بیش از چهل هکتار و یا مساحت دریاچه بیش از چهارصد هکتار
 - تبصره ۱: سدهای باطله (نگهداشت مواد آلوده) در هر اندازه شامل ارزیابی می باشد.
 ۲. دریاچه های انسان ساخت در مساحت بیش از چهارصد هکتار
 - تبصره ۲: اندازه دریاچه های پرورش آبزیان در مقیاس کوچکتر از چهارصد هکتار با هماهنگی وزارت جهاد کشاورزی و سازمان حفاظت محیط زیست تعیین می شود
 ۳. طرح ها و پروژه های آبیاری و زهکشی در وسعت بیش از ۵۰۰۰ هکتار

- ۶- شهرکهای صنعتی (با هر عنوان) در وسعت بیش از یکصد هکتار
- ۷- فرودگاهها با طول باند بیش از ۲ هزار متر
- ۸- واحدهای کشت و صنعت در وسعت بیش از ۵ هزار هکتار
- ۹- کشتارگاههای بزرگ صنعتی
- ۱۰- مراکز دفن زباله برای شهرهای با جمعیت بیش از ۲۰۰ هزار نفر و شهرهای جدید
- ۱۱- مراکز بازیافت صنعتی زباله (کارخانه کمپوست)
- ۱۲- طرح های خطوط نفت و گاز
- ۱۳- طرح های سکوهای نفتی
- ۱۴- طرح های ذخیره گاههای نفتی
- ۱۵- طرح های بزرگ جنگلداری
- ۱۶- طرح ها و پروژه های بزرگ راه کشور
- ۱۷- طرح ها و پروژه های بزرگ راه آهن کشور
- ۱۸- طرح ها و پروژه های گردشگری
- ۱۹- طرح ها و پروژه های بزرگ توسعه ای و ملی در سواحل کشور در محدوده ای به عرض یک کیلومتر بعد از اراضی ساحلی تا حداکثر سه کیلومتر از ساحل
- ۱۹-۱- کارگاهها و مجتمع های صنعتی و خدمات مربوطه بیش از ۵ هزار مترمربع
- ۱۹-۲- نمایشگاههای دائمی صنعتی و خدماتی بیش از ۱۰ هزار مترمربع
- ۱۹-۳- انبارهای مواد شیمیایی و کالاهای خطرناک بیش از ۵ هزار متر مربع
- ۱۹-۴- کارگاههای فعالیتهای عمرانی و راهسازی بیش از ۱۰ هزار مترمربع
- ۱۹-۵- ذخیره گاههای مواد سوختی بیش از یک میلیون لیتر
- ۱۹-۶- پایانه های بار و مسافر بیش از ۲ هزار متر مربع
- ۱۹-۷- واحدهای پرورش طیور، دام و سایر حیوانات اهلی و وحشی بیش از ۵ هکتار
- ۱۹-۸- واحدهای پرورش ماهی و سایر آبزیان بیش از ۱۰ هزار مترمربع
- ۱۹-۹- طرح های سازه های دریایی ، بنادر صیادی، پایانه های نفت و گاز و عملیات لایروبی در هر مقیاس
- ۱۹-۱۰- طرح های تاسیسات آبی و بهداشتی
- ۱۹-۱۱- شبکه جمع آوری و واحدهای تصفیه و دفع فاضلاب در مقیاس شهری
- ۱۹-۱۲- خانه بزرگ آب در مقیاس شهری (بیش از ۵ هزار مترمکعب در شبانه روز)
- ۱۹-۱۳- طرح های دفع و دفن پسماند در مقیاس شهری
- ۱۹-۱۴- مراکز نظامی و آموزشی بیش از ۵ هزار متر مربع
- ۱۹-۱۵- شهرکهای توریستی بیش از ۱۰ هزار مترمربع
- ۱۹-۱۷- شهرکهای سینمایی بیش از ۵ هزار مترمربع
- ۱۹-۱۸- پارکها و اردوگاههای تفریحی، آموزشی، و پژوهشی و ورزشی بیش از ۱۰ هزار مترمربع
- ۲۰- سنگ مس با حداقل ظرفیت استخراجی یک میلیون تن در سال
- ۲۱- سنگ آهن با حداقل ظرفیت استخراجی ششصد هزار تن در سال
- ۲۲- سنگ طلا با هر ظرفیتی

- ۲۳- سرب و روی با حداقل ظرفیت استخراجی یکصد هزار تن در سال
 - ۲۴- سایر فلزات با حداقل ظرفیت استخراجی یکصد هزار تن در سال
 - ۲۵- زغال سنگ با حداقل ظرفیت استخراجی ۸۰ هزار تن در سال
 - ۲۶- نمک آبی با سطح بیش از چهار صد هکتار
 - ۲۷- کارخانجات سیمان
 - ۲۸- کارخانجات تولید قند و شکر
 - ۲۹- کارخانجات تولید گچ و آهک صنعتی
 - ۳۰- واحدهای تولید مواد اولیه بهداشتی، آرایشی و داروسازی
 - ۳۱- کارخانجات بزرگ تولید قطعات خودرو دارای هر سه واحد ذوب، ریخته گری و آبکاری
 - ۳۲- واحدهای تصفیه دوم روغن موتور
- (مقیاس مربوط به بندهای ۲۷ تا ۳۲ در دست مطالعه کارشناسی است)
- ۳۳- طرح های احداث و بهره برداری از میادین نفت و گاز جدید با بیش از ۱۰ حلقه چاه و همچنین طرح های توسعه میادین نفت و گاز موجود در صورتی که بعد از توسعه تعداد چاهها به بیش از ۱۰ حلقه برسد).

فرایند ارزیابی محیط زیست

جریان یک فرآیند رسمی است که نتایج و پیامدهای احتمالی اجرای یک طرح یا پروژه پیشنهادی بر کل محیط زیست، بهداشت عمومی، سلامت انسان و سلامت اکوسیستم ها را به منظور پیش بینی با دیدگاه کاهش اثرات سوء و مهم در محیط زیست بررسی می نماید.

البته در خلال سالهای اخیر و از بد و شکل گیری این فرآیند، تعاریف گوناگونی و بعضاً مشابهی ارائه شده است. به منظور درک جامع از این تعاریف با استفاده از منابع معتبر برخی از تعاریف به شرح زیر ارائه می شوند:

- بر اساس تعریف برنامه عمران ملل متحد:
- امتحان، تحلیل و ارزیابی فعالیت های طرح ریزی شده با دیدگاه زیست محیطی مناسب و توسعه پایدار.
- بر اساس تعریف اتحادیه بین المللی ارزیابی اثرات زیست محیطی:
- فرآیند شناسایی، پیش بینی، ارزشیابی و اقدامات کاهش اثرات بیوفیزیکی، اجتماعی و دیگر اثرات مرتبط برنامه پروژه پیشنهادی قبل از تصمیم گیری اصلی و عملیات اجرایی.
- جمع بندی مطالب فوق نشان می دهد که ارزیابی زیست محیطی، دارای یک پایه قانونی و خط مشی برای شناسایی اثرات مثبت، منفی، کوتاه و بلند مدت در محیط زیست با توجه به فعالیت های یک پروژه پیشنهادی دولتی و یا خصوصی است.

آئین نامه ها، قوانین و مقررات ارزیابی اثرات زیست محیطی در ایران

در بررسی قوانین و مقررات و مصوبات موجود در این زمینه، هر نوع مصوبه و ضابطه یا ماده و حکم قانونی که در بر گیرنده این مفهوم بوده و یا به نحوی ارتباط با ارزیابی داشته است در زیر مورد نظر واقع شده است.

- فهرست قوانین و مقررات مربوط به ارزیابی اثرات زیست محیطی عبارتند از:
- اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران (همه پرسی ۱۳۵۸)
- قانون برنامه دوم توسعه کشور، مصوب سال ۱۳۷۳ مجلس

- قانون برنامه سوم توسعه کشور، مصوب سال ۱۳۷۹ مجلس
 - ماده ۷ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست، مصوب سال ۱۳۵۳ مجلس که براساس آن مقرر گردید، چنانچه اجرای هر یک از طرحهای عمرانی یا بهره برداری از آنها به تشخیص سازمان حفاظت محیط زیست یا قانون و مقررات مربوط به حفاظت محیط زیست مغایرت داشته باشد، سازمان حفاظت محیط زیست مورد را به وزارتخانه و یا موسسه مربوطه اعلام نموده تا با همکاری سازمانهای ذیربط به منظور رفع مشکل اقدام نمایند.
 - قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا، مصوب سال ۱۳۷۴ مجلس
 - آیین نامه اجرایی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست، مصوب سال ۱۳۵۴
 - آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب، مصوب سال ۱۳۷۳
 - آیین نامه اجرایی قانون برنامه دوم توسعه، مصوب سال ۱۳۷۸ - بند الف تبصره ۸۲ براساس جزء یک بند الف تبصره ۸۲ مجریان طرح ها و پروژه های بزرگ تولیدی و خدماتی می بایست قبل از اجرا و در مرحله انجام مطالعات امکان سنجی و مکانیابی نسبت به تهیه گزارش ارزیابی براساس الگوهای مصوب شورایی محیط زیست اقدام نمایند.
 - آیین نامه جلوگیری از آلودگی صوتی، مصوب سال ۱۳۷۸
 - تصویب نامه هیات وزیران در مورد ضوابط و معیار های استقرار صنایع، مصوب سال ۱۳۷۸
 - تصویب نامه هیات وزیران راجع به استقرار صنایع در استان های گیلان و مازندران مصوب سال ۱۳۷۹
 - صورتجلسه شماره ۱۳۸ شورایی حفاظت محیط زیست در مورد ارزیابی اثرات زیست محیطی، مصوب سال ۱۳۷۳
 - صورتجلسه شماره ۱۵۶ شورایی حفاظت محیط زیست در مورد الگوی ارزیابی اثرات زیست محیطی، مصوب سال ۱۳۷۶
 - صورتجلسه مورخ ۱۳۷۸/۶/۳ شورایی حفاظت محیط زیست در مورد واحد های کشت و صنعت با وسعت ۵۰۰۰ هکتار به عنوان طرح های مشمول ارزیابی زیست محیطی
 - صورتجلسه مورخ ۱۳۷۸/۱۰/۱۵ شورایی حفاظت محیط زیست در مورد کشتارگاه های بزرگ صنعتی و محل دفن زباله شهری مراکز استان و شهر های با جمعیت بیش از ۲۰۰ هزار نفر و شهرهای جدید به عنوان طرحهای مشمول ارزیابی زیست محیطی
 - صورتجلسه مورخ ۱۳۷۹/۹/۹ شورایی حفاظت محیط زیست در مورد پروژه ها و طرح های جنگلداری بزرگ و طرح های خطوط انتقال، سکوها و مخازن زیرزمینی به عنوان طرح های مشمول ارزیابی
 - صورتجلسه مورخ ۱۳۸۰/۷/۲۵ شورایی حفاظت محیط زیست در مورد الزام ارزیابی برای پروژه های بزرگراه و راه آهن
 - ماده ۱۰۵ قانون برنامه سوم توسعه، مصوب سال ۱۳۷۹
- در حال حاضر مهمترین و معتبر ترین قانون مرتبط با ارزیابی زیست محیطی که تا پایان سال ۱۳۸۳ به عنوان مستند قانونی مورد استفاده و بهره برداری می باشد ماده (۱۰۵) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب سال ۱۳۷۹ است که تقریباً مشابه تبصره (۸۲) قانون برنامه دوم طرح ها و پروژه های بزرگ تولیدی و خدماتی باید قبل از اجرا و در مرحله انجام امکان سنجی و مکانیابی بر اساس الگوهای مصوب شورایی محیط زیست مورد ارزیابی زیست قرار گیرند. متن کامل ماده (۱۰۵) قانون برنامه سوم توسعه به قرار زیر است:

" کلیه طرح ها و پروژه های بزرگ تولیدی و خدماتی باید پیش از اجرا و در مرحله انجام مطالعات امکان سنجی و مکان یابی بر اساس ضوابط پیشنهادی شورای عالی حفاظت محیط زیست و مصوب هیئت وزیران مورد ارزیابی زیست محیطی قرار گیرند . رعایت نتایج ارزیابی توسط مجریان طرح ها و پروژه های مذکور الزامی است . نظارت بر حسن اجرای این ماده بر عهده سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور می باشد . "

علاوه بر ماده ۱۰۵ ، مواد وهم دیگری نیز در ارتباط با انجام مطالعات و ارزیابی زیست محیطی در قانون برنامه سوم توسعه وجود دارد که می توان از آن جمله به مواد ۶۱ و ۸۵ در بند "ب" قانون برنامه سوم اشاره نمود که بر اساس این قانون ، تصویب و امضای موافقتنامه شرح عملیات طرح های عمرانی انتفاعی و غیر انتفاعی جدید و مبادله آن بین سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور و دستگاههای اجرایی و مجریان طرح های مذکور که منجر به تامین و پرداخت اعتبار طرح های مذکور و شروع عملیات اجرایی می شود ، موکول به انجام مطالعات مبنی بر وجود توجیه فنی ، اقتصادی و زیست محیطی می باشد .

در بند "ج" ماده ۸۵ قانون برنامه سوم توسعه کشور نیز تصویب اجرای تمامی طرح ها توسط شورای اقتصاد منوط به رعایت شرایط زیست محیطی است .

نحوه تنظیم گزارشات ارزیابی اجمالی

گزارش ارزیابی اجمالی طرح در بر گیرنده موارد زیر حد اکثر در ۵۰ صفحه می باشد :

- ۱- چکیده غیر فنی : شامل نوع و ویژگی های پروژه ، گزینه های موجود ، خلاصه ای از وضعیت موجود محیط زیست ، آثار مهم طرح بر محیط زیست و برنامه های پیشگیری ، کاهش و کنترل آثار نا مطلوب و نتیجه گیری از ارزیابی زیست محیطی (حداکثر تا ۳ صفحه)
- ۲- تشریح طرح یا پروژه پیشنهادی (حداکثر تا ۱۰ صفحه)
 - ۱-۲- عنوان طرح
 - ۲-۲- اهداف ، نیاز ها و ضرورت های طرح
 - ۳-۲- جایگاه طرح در برنامه ها و سیاست های کلی مملکت
 - ۴-۲- قوانین ، مقررات و استانداردهای زیست محیطی مرتبط با طرح
 - ۵-۲- موقعیت مکان پیشنهادی طرح (روی نقشه با ذکر فواصل از کلیه کاربری های موجود در منطقه)
 - ۶-۲- گزینه های مکانی و فنی طرح
 - ۷-۲- فاز بندی کلی طرح (آماده سازی ، ساخت و ساز ، اجرا و بهره برداری و) و برنامه های آتی توسعه
 - ۸-۲- فرآیندها و عملیات پیش بینی شده در طرح (تولید و خدمات) و نمودار خط تولید
 - ۹-۲- تاسیسات جانبی و پروژه های پی آیند (احداث راه ، اماکن و خدمات عمومی)
 - ۱۰-۲- ویژگی های طرح در هر یک از گزینه ها و فاز ها شامل :
 - ظرفیت تولید
 - تخمین کلی سرمایه گذاری ریالی و ارزی
 - برآورد نوع و میزان مواد اولیه ، محل تامین و نحوه انتقال آنها
 - برآورد نوع و میزان منابع (آب ، انرژی ، سوخت و ...) و موارد مصرف ، محل تامین و نحوه انتقال آنها
 - برآورد نیروی انسانی و محل تامین
 - برآورد نوع و میزان محصولات اصلی و جانبی

- ۳- مرحله آماده سازی و اقدامات زیر بنایی که منجر به تغییر و تخریب محیط زیست می شود به صورت فهرستی از خاک برداری : برداشت پوشش گیاهی ، احداث استخر باطله ، تغییر زهکشی ، حفاری و انفجار و...
- ۴- آلاینده ها و پسماند های مهم تولید شده طبق فرآیندها و عملیات در هر یک از گزینه ها و فاز های طرح شامل ، آلاینده های هوا ، فاضلاب های بهداشتی و صنعتی ، سرو صدا و... (حداکثر تا ۵ صفحه)
- ۵- خطرات ، سوانح و عدم ایمنی مرتبط با طرح در هر یک از گزینه ها و فازهای پیشنهادی شامل احتمال انفجار نشت ، پی آمدهای وقوع بلایای طبیعی و موارد غیر منتظره (حداکثر تا ۲ صفحه)
- ۶- تشریح وضعیت موجود محیط زیست منطقه ، پیش از اجرای طرح برای هر یک از گزینه های پیشنهادی همراه با نقشه ها و جداول و نمودارها (حداکثر تا ۱۲ صفحه)
- ۶-۱- تعریف محدوده مطالعاتی و نمایش روی نقشه
- ۶-۲- محیط فیزیکی
- خاکشناسی (نوع و قابلیت های کار فرسایش و...) آلودگی های خاک و منابع مهم آنها
 - زمین شناسی (توپوگرافی ، زلزله خیزی ، لغزش ، تکتونیک و...)
 - منابع آب (موقعیت ، کیفیت و کمیت آبهای سطحی و زیر زمینی ، رژیم های سیلابی و کم آبی) آلودگی های آب و منابع مهم آنها ، مصارف فعلی منابع آب
 - هوا و اقلیم (گلباد ، نزولات ، دما و تبخیر در دوره زمانی ۵-۱۰ ساله) آلودگی های هوا و منابع مهم آنها
 - صدا و ارتعاش (سطح صدا) آلودگی های صوتی و منابع مهم آنها
- ۶-۳- محیط طبیعی (زیستگاههای آبی و خشکی با ذکر لیست جوامع گیاهی و جانوری و گونه های نادر و با ارزش ، مناطق چهار گانه محیط زیست)
- ۶-۴- محیط اجتماعی ، اقتصادی و فرهنگی (جمعیت و ویژگیها و تحولات آن ، مسکن ، آموزش ، بهداشت و...)
- ۶-۵- طرح های توسعه و کاربری زمین (طرح های توسعه کشاورزی ، صنعتی و خدماتی در منطقه ، کاربری اراضی منطقه و طرح آمایش سرزمین)
- ۷- پیش بینی آثار مثبت و منفی طرح برای هر یک از گزینه ها و فاز های پیشنهادی (حداکثر تا ۱۰ صفحه)
- ۸- شیوه های پیشگیری ، کاهش و کنترل برای هر یک از آثار منفی زیست محیطی مرتبط با فعالیت های طرح (حداکثر تا ۶ صفحه)
- ۹- منابع و مراجع مورد استفاده در تهیه گزارش ارزیابی اجمالی
- ۱۰- نام ، مشخصات ، مسئولیت و تجربیات ارزیابی هر یک از مشاورین و تهیه کنندگان گزارش ارزیابی اجمالی

۱۱- پیوست ها

قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست :

ماده ۱- حفاظت و بهبود بهسازی محیط زیست و پیشگیری و ممانعت از هر نوع آلودگی و هراقدام مخربی که موجب برهم خوردن تعادل و تناسب محیط زیست می شود، همچنین کلیه امور مربوط به جانوران وحشی و آبزیان آب های داخلی از وظایف سازمان حفاظت محیط زیست است .

سازمان حفاظت محیط زیست که در این قانون ، سازمان نامیده می شود وابسته به ریاست جمهوری و دارای شخصیت حقوقی و استقلال مالی است و زیر نظر شورای عالی حفاظت محیط زیست انجام وظیفه می کند.

تبصره ۱- شرکت سهامی شیلات ایران و شرکت سهامی شیلات جنوب به موجب قوانین ومقررات مربوط به خود عمل خواهند کرد.

ماده ۲- ریاست شورای عالی حفاظت محیط زیست با رییس جمهور است و اعضای آن عبارتند از: وزیر کشاورزی ، کشور، صنایع ، بهداشت ، جهادسازندگی ، وزیر مسکن و شهرسازی ، درمان و آموزش پزشکی ، رییس سازمان حفاظت محیط زیست و رییس سازمان برنامه و بودجه و ۴ نفر از اشخاص ذی صلاح که به پیشنهاد رییس سازمان حفاظت محیط زیست و تصویب رییس جمهور برای مدت ۳ سال منصوب می شوند.

تبصره : در موارد لزوم بر حسب رد به پیشنهاد رییس سازمان حفاظت محیط زیست و تصویب رییس جمهور از سایر وزراء برای حضور در جلسات شورای عالی دعوت به عمل می آید. وزاری که بدین نحو به جلسات دعوت می شوند در تصمیم گیری شورا حق رأی دارند.

ماده ۳- شورای عالی حفاظت محیط زیست علاوه بر وظایف و اختیاراتی که در قانون شکار و صید برای شورای عالی شکاربانی و نظارت بر صید مقرر بوده دارای وظایف و اختیارات زیر است :

الف - تعیین مناطقی تحت عنوان پارک ملی ، آثار طبیعی ملی ، پناهگاه حیات وحش ، منطقه حفاظت شده و تصویب حدود این مناطق با رعایت نکات زیر:

۱ - مفاد ماده ۲۷ قانون شکار و صید مصوب خرداد ماه ۱۳۴۶ همچنین قوانین و مقررات مربوط به سازمان جنگل ها و مراتع .
۲- کسب موافقت وزیر جهاد سازندگی در مورد مناطقی که با اجازه یا توسط سازمان جنگل ها و مراتع کشور در آنها طرح جنگلداری یا مراتع داری به موقع عمل گذارده شده یا می شود.

۳- کسب موافقت وزیر معادن و فلزات در مورد مناطقی که طرح های اکتشاف و بهره برداری از مواد معدنی طبق قوانین مربوط اجراء می گردد.

صدر هر گونه پروانه اکتشاف و بهره برداری از مواد معدنی برای مناطقی که تحت عنوان پارک ملی ، آثار طبیعی ملی ، پناهگاه حیات وحش و منطقه حفاظت شده تعیین گردیده اند موکول به موافقت شورای عالی محیط زیست می باشد.

تبصره - تعریف مناطق و تعیین ضوابط و مقررات مربوط به مناطق مذکور در این بند به موجب آیین نامه اجرایی این قانون خواهد بود.

ب - تعیین انواع و مدت اعتبار و بهای پروانه های موضوع ماده ۸ این قانون .

ج - موافقت با اعطاء جایزه به اشخاص طبق آیین نامه اجرایی این قانون .

ماده ۴- هر نوع ممنوعیت و محدودیت و مقرراتی که برای مناطق مذکور در بند الف ماده ۳ این قانون برقرار می گردد نباید با حق مالکیت یا حق انتفاع اشخاصی که در داخل این مناطق قانون شکار دارند مغایر باشد.

ماده ۵- رئیس سازمان محیط زیست توسط رئیس جمهور انتخاب و سمت دبیر شورای عالی حفاظت محیط زیست را نیز عهده دارد.

ماده ۶- سازمان علاوه بر وظایف و اختیاراتی که در قانون شکار و صید برای سازمان شکاربانی و نظارت بر صید مقرر بوده ، دارای وظایف و اختیارات زیر است :

الف - انجام دادن تحقیقات و بررسی های علمی و اقتصادی در زمینه حفاظت و بهبود و بهسازی محیط زیست و جلوگیری از آلودگی و برهم خوردن تعادل محیط زیست از جمله موارد ذیل :

۱ - طرق حفظ تعادل اکولوژیک طبیعت (حفظ مناسبات محیط زیست) .

۲- تغییراتی که تأسیسات و مستحدثات مختلف در وضع فیزیکی و شیمیایی و بیولوژیک خاک ، آب و هوا ایجاد می نماید و این تغییرات سبب دگرگونی وضع طبیعی می گردند مانند: تغییر و تخریب مسیر رودخانه ها، تخریب جنگل ها و مراتع ، دگرگونی اکولوژی دریاها، بهم خوردن زهکشی طبیعی آنها و دگرگونی و انهدام تالاب ها.

۳ - استفاده از سموم کشاورزی یا مواد مصرفی زیان آور به محیط زیست .

۴- طرز جلوگیری از پخش و ایجاد صداهای زیان آور به محیط زیست .

۵ - حفظ محیط زیست از نظر ظواهر طبیعت و طرق زیباسازی آن .

ب - پیشنهاد ضوابط به منظور مراقبت و جلوگیری از آلودگی آب ، هوا، خاک ، پخش فضولات اعم از زباله و مواد زائد کارخانجات و به طور کلی عواملی که مؤثر بر روی محیط می باشند.

ج - هرگونه اقدام مقتضی به منظور بهبود و بهسازی محیط زیست در حدود قوانین مملکتی باحفظ حقوق اشخاص .

د - تنظیم و اجرای برنامه های آموزشی به منظور تنویر و هدایت افکار عمومی در زمینه حفظ و بهسازی محیط زیست .

ه - ایجاد باغ های وحش و موزه تاریخ طبیعی .

و - برقراری هرگونه محدودیت و ممنوعیت موقتی زمانی ، مکانی ، نوعی ، طریقی و کمی شکار و صید و اعلام آن طبق مقررات ماده ۴ قانون شکار و صید.

ز - همکاری با سازمان های مشابه خارجی و بین المللی به منظور حفظ محیط زیست در حدود تعهدات متقابل .
ماده ۷ - هرگاه اجرای هر یک از طرح های عمرانی و یا بهره برداری از آنها به تشخیص سازمان باقانون و مقررات مربوط به حفاظت محیط زیست مغایرت داشته باشد سازمان مورد را به وزارت خانه یا مؤسسه مربوط اعلام خواهد نمود تا با همکاری سازمان های ذی ربط به منظور رفع مشکل در طرح مزبور تجدید نظر به عمل آید. در صورت وجود اختلاف نظر، طبق تصمیم نخست وزیر عمل خواهد شد.

ماده ۸ - مبادرت به هرگونه شکار و صید و پرورش و تکثیر و نگهداری و خرید و فروش جانوران وحشی و اجزاء آن و استفاده و سیاحت از مناطق مذکور از بند (الف) ماده ۳ این قانون مستلزم تحصیل پروانه یا اجازه از سازمان می باشد و در هر یک از موارد که ضرورت ایجاد نمایند سازمان می تواند با تصویب شورای عالی حفاظت محیط زیست اجازه یا پروانه رایگان صادر نماید.

تبصره - در مواردی که صدور پروانه های موضوع این ماده همچنین صدور پروانه صادرات و واردات جانوران وحشی و اجزاء آنها به موجب قوانین مربوطه به وزارتخانه ها یا سازمان های دیگری محول گردیده . مرجع صادره کننده پروانه با جلب موافقت سازمان اقدام خواهد کرد.

ماده ۹ - اقدام به هر عملی که موجبات آلودگی محیط زیست را فراهم نماید ممنوع است . منظور از آلوده ساختن محیط زیست عبارتست از پخش یا آمیختن مواد خارجی به آب یا هوا یا خاک یا زمین به میزانی که کیفیت فیزیکی یا شیمیایی یا بیولوژیک آن را به طوری که زیان آور به حال انسان یا سایر موجودات زنده و یا گیاهان و یا آثار و ابنیه باشد تغییر دهد.

تبصره - استعمال سموم به منظور مبارزه با آفات نباتی و جانوران و حشرات موذی با رعایت قوانین و مقررات وزارت کشاورزی مشمول این ماده نخواهد بود ولی در صورتی که استفاده از سموم برای مقاصد بالا مغایر با بهسازی محیط زیست باشد سازمان ضرورت تجدیدنظر در مقررات مربوط و جایگزینی مواد و طرق دیگری را برای دفع آفات توصیه و جایگزینی مواد و طرق دیگری را برای دفع آفات توصیه خواهد نمود.

ماده ۱۰ - مقررات جلوگیری از آلودگی با تخریب محیط زیست و جلوگیری از پخش و ایجاد صدهای زیان آور به محیط زیست و همچنین ضوابط تعیین معیار و میزان آلودگی موضوع ماده ۹ این قانون و محدودیت و ممنوعیت های مربوط به حفظ و بهبود و بهسازی به موجب آیین نامه هایی خواهد بود که به تصویب کمیسیون های کشاورزی و عمران روستایی و بهداشتی و دادگستری مجلس برسد.

ماده ۱۱ - سازمان با توجه به مقررات و ضوابط مندرج در آیین نامه های مذکور در ماده ۱۰ کارخانجات و کارگاه هایی را که موجبات آلودگی محیط زیست را فراهم می نمایند مشخص و مراتب را کتباً با ذکر دلایل بر حسب مورد به صاحبان یا مسئولان آنها اخطار می نماید که ظرف مدت معینی نسبت به رفع موجبات آلودگی مبادرت یا از کار و فعالیت خودداری کنند. در صورتی که در مهلت مقرر اقدام ننماید به دستور سازمان از کار و فعالیت ممانعت به عمل خواهد آمد. در صورتی که اشخاص ذی نفع نسبت به اخطار یا دستور سازمان معترض باشند می توانند به دادگاه عمومی محل شکایت نمایند دادگاه فوراً و خارج از نوبت به موضوع رسیدگی می کند و در صورتی که اعتراض را وارد تشخیص دهد رای به ابطال اخطار یا ممانعت خواهد داد. رأی دادگاه قطعی است . **تبصره** - رییس سازمان می تواند در مورد منابع و عواملی که خطرات فوری در برداشته باشند بدون اخطار قبلی دستور ممانعت از ادامه کار و فعالیت آنها را بدهند.

ماده ۱۲ - صاحبان یا مسئولان کارخانجات و کارگاه های موضوع ماده ۱۱ مکلفند به محض ابلاغ دستور سازمان ، کار یا فعالیت ممنوع شده را متوقف و تعطیل نمایند. ادامه کار یا فعالیت مزبور منوط به اجازه سازمان یا رأی دادگاه صلاحیتدار خواهد بود. در صورت تخلف به حبس از شصت و یک روز تا یک سال و یا پرداخت جزای نقدی از پنج هزار ریال تا پنجاه هزار ریال یا به هر دو مجازات محکوم خواهند شد.

ماده ۱۳ - کسانی که از مقررات و ضوابط مذکور در آیین نامه های موضوع ماده ۱۰ تخلف نمایند بر حسب مورد که در آیین نامه های مزبور تعیین خواهد شد به جزای نقدی از پانصد ریال تا پنجاه هزار ریال محکوم خواهند شد.

ماده ۱۴ - در مورد جرایم مذکور در این قانون سازمان حسب مورد شاکی و یا مدعی خصوصی شناخته می شود.

ماده ۱۵ - مأمورین سازمان که از طرف سازمان مأمور کشف و تعقیب جرائم فوق الذکر می شوند در صورتی که وظایف ضابطین دادگستری را در کلاس مخصوص زیر نظر دادستان عمومی تعلیم گرفته باشند از لحاظ اجرای این قانون و قانون شکار و صید در ردیف ضابطین دادگستری محسوب می شوند.

تبصره - در مواردی که سازمان های دیگر به موجب قوانین مربوط مأمور تعقیب جرایم مذکور در این قانون باشند سازمان نظر خود را به آن سازمان ها اعلام خواهد کرد.

ماده ۱۶ - کلیه عرصه و اعیان املاک متعلق به دولت واقع در محدوده مناطق مذکور در بند (الف) ماده ۳ همچنین کلیه تالابهای متعلق به دولت در اختیار سازمان قرار خواهد داشت و سازمان در بهره برداری از تالاب ها (به استثنای مرداب انزلی) و املاک مذکور قائم مقام قانونی مؤسسات یا سازمان های مربوط می باشد ولی حق واگذاری عین آنها را ندارد.

تبصره (۱) - در صورتی که استفاده از منابع مذکور مستلزم قطع درخت باشد سازمان جنگل ها و مراتع کشور طبق طرح سازمان رأساً عمل خواهد نمود.

تبصره (۲) - نحوه واگذاری منافع املاک مذکور در این ماده در آیین نامه اجرایی این قانون تعیین خواهد شد.

ماده ۱۷ - در صورتی که عرصه و اعیان املاک واقع در محدوده مناطق مذکور در بند (الف) ماده ۳ این قانون مورد نیاز باشد سازمان می تواند طبق مقررات قانونی خرید اراضی و ابنیه و تأسیسات برای حفظ آثار تاریخی و باستانی مصوب آذر ماه ۱۳۴۷ خریداری و تصرف نماید.

ماده ۱۸ - سازمان دارای گارد خواهد بود با لباس متحدالشکل و تجهیزات لازم .

ماده ۱۹ - مناطقی از کشور که مقررات موارد ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ این قانون در آنها اجرا خواهد شد از طرف سازمان با رعایت شرایط و ضوابطی که در آیین نامه اجرایی این قانون مقرر می گردد تعیین و پس از تصویب شورای عالی اعلام می شود.

ماده ۲۰ - سازمان می تواند با تصویب شورای عالی حفاظت محیط زیست قسمتی از وظایف و اختیارات خود را نسبت به اجرای موارد ۱۱ و ۱۲ این قانون در محدوده شهرها و هر یک از مناطق کشور ضمن تعیین حدود بر حسب مورد به شهرداری های مربوط یا هر سازمان دولتی ذی ربط محول نماید، در این صورت شهرداری ها و سازمان های مذکور مسؤول اجرای آن خواهند بود.

ماده ۲۱ - آیین نامه اجرایی این قانون به استثنای آیین نامه های مذکور در ماده ۱۰ پس از تأیید شورای عالی حفاظت محیط زیست به تصویب هیأت وزیران می رسد.

مهمترین قوانین و مقررات مرتبط :

- ۱- قانون نحوه جلوگیری از آلودگی هوا ، مصوب سال ۱۳۷۴ مجلس
- ۲- آیین نامه اجرائی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست ، مصوب سال ۱۳۵۴
- ۳- آیین نامه جلوگیری از آلودگی آب ، مصوب سال ۱۳۷۳
- ۴- آیین نامه اجرائی قانون برنامه دوم توسعه ، مصوب سال ۱۳۷۸
- ۵- آیین نامه جلوگیری از آلودگی صوتی ، مصوب سال ۱۳۷۸
- ۶- تصویبنامه هیات وزیران در مورد ضوابط و معیارهای استقرار صنایع ، مصوب سال ۱۳۷۸
- ۷- قانون مدیریت پسماندها ، مصوب سال ۱۳۸۳

تعیین عمق و محدوده مطالعاتی ، شروع کار EIA :

منظور از عمق و محدوده کار در ارزیابی اثرات زیست محیطی ، مشخص نمودن سطوح دقت مطالعات به لحاظ انجام محاسبات ، بررسی های میدانی و سطوح عرضی اثرات متقابل فعالیتهای پروژه بر محیط زیست و برعکس می باشد . عمق و محدوده کار نقطه آغازین اجرای یک EIA سیستماتیک است که در بسیاری از متون به آن حیطه یابی نیز می گویند . محدوده های مطالعاتی در پروژه های EIA همیشه به سه صورت زیر تعریف می شوند .

الف (محدوده بلا فصل ؛

منظور از محدوده بلا فصل محدوده ای است که پروژه در آن انجام می گیرد.

ب (محدوده اثرات مستقیم :

محدوده ای است که به طور مستقیم تحت تأثیر فعالیتهای پروژه قرار می گیرد .

ج (محدوده اثرات غیر مستقیم:

محدوده ای است که به طور غیر مستقیم از فعالیتهای پروژه تأثیر می پذیرد.

مفهوم غربالگری در EIA :

غربالگری فرآیندی است که طی آن مشخص می شود که آیا پروژه توسعه ای به ارزیابی اثرات زیست محیطی نیاز دارد یا خیر ، اینکار غالباً از سوی مشاور در ابتدای پیشنهاد EIA برای یک پروژه عمرانی به انجام میرسد . انجام این کار در ابتدای کار مانع از انجام ارزیابی های غیر ضروری میشود.

اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران :

« در جمهوری اسلامی ، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسلهای بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی میگردد. از این رو فعالیتهای اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیر قابل جبران آن ملازمه پیدا کند، ممنوع است »

منابع بسته آموزشی اول :

- ۱- شریعت محمود ، منوری مسعود - مقدمه ای بر ارزیابی اثرات زیست محیطی - انتشارات سازمان حفاظت محیط زیست - تهران - ۱۳۷۵
- ۲- مجموعه قوانین و مقررات حفاظت محیط زیست - انتشارات سازمان حفاظت محیط زیست - تهران - ۱۳۸۳
- ۳- سی . جی . بارو - اصول و روش های مدیریت زیست محیطی - مترجم مهرداد اندرودی - نشر کنگره - تهران - ۱۳۸۰

**4- A . Nixon & O . Harrop – Environmental Impact Assessment. Routledge
Pob . London - 1998**